

MŪZIKA

Vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta programmas paraugs

Atbildīgā par izdevumu Eva Puriņa

ISEC redakcija

© Izglītības satura un eksaminācijas centrs, 2008

Satura rādītājs

Ievads	3
Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi	4
Mācību saturs	5
Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks	7
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	44
Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums.....	46
Mācību līdzekļi	46
Mācību metodes un muzikālas darbības veidi	47

Ievads

Izglītības satura un eksaminācijas centra izstrādātais Vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta “Mūzika” programmas paraugs (turpmāk – programma) veidots atbilstoši Latvijas Republikas Vispārējās izglītības likumam un Ministru kabineta 2008. gada 2. septembra noteikumu Nr. 715 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu standartiem” 24. pielikumam “Mūzika. Vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta standarts”.

Programma ir vispārējās vidējās izglītības programmas sastāvdaļa, kuru veido mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi, mācību saturs, mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks, mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni, mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums.

Piedāvātajai programmai ir ieteikuma raksturs. Pedagoģs var tematiskajā plānojumā konkretizēt un papildināt šīs programmas mācību saturu, tā apguves secību, mācību sasniegumu metodiskos paņēmienus, mācību līdzekļu un metožu uzskaitījumu. Pedagoģam ir tiesības veidot arī savu mācību priekšmeta programmu.

Kultūras un mākslas priekšmetu uzdevums izglītībā ir veicināt izpratni par pasaules kultūras daudzveidības piedāvājumu, apzinoties un saglabājot savu identitāti un nacionālās kultūras savdabību (“Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.–2015.gadam”).

Mācību priekšmets “Mūzika” kopā ar mācību priekšmetiem “Vizuālā māksla” un “Literatūra” aptver mākslas jomu un veido praktisko bāzi mācību priekšmeta “Kulturoloģija” apguvei vidusskolā. Šādā kontekstā mācību priekšmets “Mūzika” Latvijas vispārējās vidējās izglītības pakāpē tiek skatīts pirmo reizi. Programma ir viens no variantiem, kā pedagoģam iespējams īstenot gan visiem mākslas priekšmetiem kopīgos, gan katram savus specifiskos uzdevumus.

Mācību saturu veido trīs satura komponenti: “Mūzika – kultūras sastāvdaļa”, “Mūzikas valoda” un “Radošā darbība”. Programma veidota pēc tematiskā principa, kas raksturīgs ne tikai mākslas jomas mācību priekšmetiem, bet mūsdienīgai pieejai izglītībā kopumā. Akcentējot kādu aspektu mūzikā, mācību satura apguve dod iespēju to īstenot radošā darbībā, kā arī veidot personisku attieksmi un izpratni.

Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi

Mācību priekšmeta mērķis

Sekmēt izglītojamā emocionālo, radošo un intelektuālo attīstību, ieinteresētību Latvijas un pasaules mūzikas kultūras izzināšanā, kļūstot par aktīvu mūzikas klausītāju un muzicēšanas dalībnieku.

Mācību priekšmeta uzdevumi

Padziļināt izpratni par mūzikas vēsturiski stilistisko attīstību, folkloru un tradīcijām.

Sekmēt mūzikas daudzveidības iepazīšanu, attīstot muzikālo gaumi un veidojot estētisko vērtību izpratni par mūzikas valodu.

Pilnveidot emocionālo un racionālo mūzikas uztveri, kā arī radošās darbības prasmes.

Mācību saturs

Mācību satura komponents	Mācību priekšmeta obligātais saturs	10.–12. klase
Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas vēsturiski stilistiskā attīstība – autora, skaņdarba un laikmeta saistība	Mūzikas stilu maiņa un attīstība. Autora, izpildītāja un klausītāja mainīgās attiecības dažādos laikmetos. Mūzikas funkcijas cilvēka dzīvē.
	Akadēmiskā mūzika	Latviešu mūzikas attīstība Eiropas un pasaules mūzikas vēstures kontekstā. Novitātes Latvijas mūzikā. Mūzika – kultūras identitātes veidotāja.
	Populārā mūzika	Populārās mūzikas attīstības virzieni Latvijā un pasaulē. Mūsdienu tehnoloģiju lietojums populārajā mūzikā.
	Tradicionālā mūzika	Tradicionālās mūzikas daudzveidība Latvijā un pasaulē. Tradicionālās mūzikas attīstības virzieni mūsdienās.
Mūzikas valoda	Mūzikas žanri	Mūzikas žanri dažādos laikmetos. Ar mūzikas žanriem saistīti termini un jēdzieni. Praktiskā muzicēšana dažādos žanros.
	Mūzikas saturs un tēli	Mūzikas daudzveidīgās izpausmes iespējas satura un tēlu atklāsmē. Mūzikā ietvertās estētiskās kategorijas.
	Mūzikas izteiksmes līdzekļi	Mūzikas izteiksmes līdzekļi un to apzīmējumi. Mūzikas izteiksmes līdzekļu nozīme skaņdarba satura atklāsmē.

Mācību satura komponents	Mācību priekšmeta obligātais saturs	10.–12. klase
Radošā darbība	Mūzikas klausīšanās	Filozofisko, vēsturisko un kultūras ideju atspoguļojums skaņdarbā. Skaņdarbu tēlainības atklāšana zīmējumā, esejā, kustībā.
	Vērtējošā darbība un interešu veidošanās	Vērtības mūzikā un attieksme pret tām.
	Muzicēšana, radošo spēju pilnveide	Radošās darbības pieredzes pilnveide, izmantojot mūzikas valodas zināšanas. Žanru raksturīgo iezīmju atklāšana improvizācijā un citā radošā darbībā. Muzikālo spēju pilnveide: dziedāšana, instrumentu spēle, muzicēšana ansablī, klases korī.

Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks

Mācību satura apguves laikā sasniedzamais rezultāts, kas raksturo izglītojamo attieksmi, norādīts slīprakstā.

Apgūstamo tēmu secību noteiktai klasei sakārto pedagogs atbilstoši vispārējās vidējās izglītības programmai.

1. Mēs un mūzika (2% no kopējā mācību stundu skaita)

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Mācās atšķirt funkcionāli daudzveidīgu mūziku.	Pamato dažādo mūzikas veidu iedalījumu četrās lielās grupās (tipos): <ul style="list-style-type: none">• folkloras (tradicionālā) mūzika;• menestreļu (izklaides) mūzika;• kanoniskās improvizācijas māksla (liturģiskā, meditatīvā mūzika);• opusu (komponistu sacerētā un pierakstītā) mūzika.	Dzied dažādus pazīstamas mūzikas piemērus, klausās skaņdarbu fragmentus. Atšķir un klasificē fragmentus pēc tipoloģiskās piederības un funkcijas sabiedrībā.

Ieteicamie resursi

Tipoloģiski atšķirīgu īsu mūzikas piemēru kopa, piemēram, latviešu burdona dziesma, gruzīnu daudz balsība, militārie signāli, renesanses dejas, šodienas popmūzikas piemērs, gregoriskais psalms, Tibetas mūku dziedājums, simfoniskās un opermūzikas piemēri.

2. Mūzika un valoda (4% no kopējā mācību stundu skaita)

2.1. Mūzika kā valoda

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Saprot mūzikas komunikatīvo lomu sabiedrībā.	Zina un atšķir galvenos mūzikas izteiksmes līdzekļus, saprot to nozīmi mūzikas tēla veidošanā. Izskaidro sintakses līdzības mūzikā un valodā.	Klausās mūziku, analizē tās galvenos izteiksmes līdzekļus. Dzied melodijas, analizē to struktūru; nosaka melodijas dalījumu motīvos, frāzēs, teikumos.

Ieteicamie resursi

Žanriski un tipoloģiski atšķirīgi piemēri, kuros skaidri saklausāms dalījums motīvos, frāzēs, teikumos un periodos.

2.2. Mūzika un vārds

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst vārda muzikālā lasījuma atšķirīgos veidus episkajos žanros (piemēram, sengrieķu eposs, krievu biļinas), sakrālajos žanros (psalmi), latvju dainās, klasiskajā un mūsdienu vokālajā mūzikā.	Zina vārda muzikālā lasījuma veidus mūzikā (rečitācija, dziedāšana, dziedruna, repošana), nosaka tos mūzikas piemēros. Atšķir latviešu mūzikas folkloras divus pamatžanus: <ul style="list-style-type: none">• teiktās dziesmas;• dziedamās dziesmas.	Prot radoši izmantot dažādus vārda teikšanas veidus mūzikā. Intonē dzejas vai prozas tekstu dažādā manierē, veidojot improvizētu priekšnesumu.

Ieteicamie resursi

Mūzikas fragmenti, kuros pārstāvēti dažādi vārda intonēšanas veidi: teiktās dziesmas, psalmodija, komiskās operas sausais rečitātīvs, Karls Orfs “Carmina burana”, Arnolds Šēnbergs “Mēness Pjero”, Paula Dambja folkloriskie cikli, Valda Zilvera “Kas kaitēja nedzīvot” no tautasdziesmu apdaru cikla “Laika upē – es”, kā arī repa paraugi.

2.3. Mūzika un retorika

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst retorikas izpausmes baroka mūzikā. Iepazīst raksturīgākās muzikāli semantiskās zīmes un simbolus.	Izprot intonāciju kā zīmi. Atšķir raksturīgākās muzikāli retoriskās figūras, piemēram, nopūtu, izsauciena, jautājuma intonācijas.	Prot mūzikā saklausīt un vokālā improvizācijā praktiski atveidot raksturīgākās muzikāli retoriskās figūras. Dzied pazīstamas melodijas, meklē tajās muzikāli retoriskās figūras.

Ieteicamie resursi

Johans Sebastiāns Bahs “Tokāta” re minorā ērģelēm; korāļprelūdijs “No debesīm nāk eņģeļu pulks”, Volfgangs Amadejs Mocarts Uvertīra operai “Figaro kāzas” (sākums), Nikolajs Rimskis-Korsakovs “Kamenes lidojums”.

3. Mūzikas saikne ar eksaktajām, dabaszinātnēm un tehnoloģijām (9% no kopējā mācību stundu skaita)

3.1. Skaņas fenomens

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Izprot skaņas veidošanās, izplatīšanās un uztveres pamatfaktoros.	Zina nosaukt skaņas īpašības (augstums, ilgums, skaļums un tembris), saista tās ar skaņas avotu fizikālajām īpašībām. Izprot skaņu rīku un mūzikas instrumentu iedalījumu piecās grupās (pašskaņi, plēvskaņi, gaisskaņi, stīgskaņi, elektrofoņi).	Klausās un analizē dažādu skaņu īpašības. Izmēģina cilvēka balss izteiksmes dažādās iespējas. Darbojas ar grafiskajām partitūrām, izmantojot balsi un skaņu rīkus. <i>Apzinās, ka troksnis negatīvi ietekmē veselību.</i>

Ieteicamie resursi

“Jaunās mūzikas” paraugi: vokālās un instrumentālās mūzikas sonorisko partitūru piemēri.

3.2. Mūzika un skaitlis

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Pamato mūzikas un matemātikas kopsakarības. Iepazīst skaitļu simboliku mūzikā.	Izprot skaņas īpašību atkarību no akustiskām likumsakarībām. Iepazīst skaitļu nozīmi mūzikas ritma, metra un formas organizācijā.	Pēta un izzina akustiskos mūzikas instrumentus. Improvizē, izmantojot viduslaiku ritma formulas. Dzied dziesmas, kuru tekstā minēts skaitļa vārds.

Ieteicamie resursi

Tembrāli dažādi instrumentālās mūzikas piemēri.

3.3. Mūzikas tehniskās ierīces un tehniskie mākslas veidi

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst moderno tehnoloģiju izmantošanu mūzikā.	Sistematizē zināšanas par elektrisko un elektronisko ierīču izmantošanu mūsdienu mūzikas dažādās jomās. Iepazīst mūzikas tehnisko ierīču lomu kino mūzikas industrijā, televīzijā un videomākslā.	Apgūst apskaņošanas aparatūras izmantošanas pamatiemaņas. Iepazīst skaņas semplēšanas paņēmienus.

Ieteicamie resursi

Elektroniskās mūzikas paraugi.

3.4. Mūzika, vide un ekosistēmas

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Atklāj sakarības starp tautas muzikālā mantojuma raksturīgākajām iezīmēm un konkrētā reģiona vides apstākļiem. Analizē tā saucamās “skaņu ainavas” dabā.	Klausās un salīdzina pasaules dažādu reģionu tradicionālās mūzikas piemērus.	Dzied latviešu tautasdziesmas, kurās pausta dabas tēma. Dzied dažādu pasaules tautu dziesmas par dabu.

Ieteicamie resursi

Alpu jodleri, krievu gari velkamās dziesmas, itāļu barkarolas, afrikāņu dejudziesmas.

3.5. Mūzikas psiholoģija un psihofizioloģija

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst galvenos faktorus, no kuriem atkarīga cilvēka spēja uztvert mūziku. Pamato trīs mūzikas uztveres līmeņus– fizisko, fizioloģisko, psihofizioloģisko.	Analizē dažādu emociju izpausmei raksturīgākos izteiksmes līdzekļus.	Klausās un izsaka skaņās dažādas emocijas, piemēram, līksmi, dusmas, izmisumu.

Ieteicamie resursi

Rakstura un mūzikas izteiksmes līdzekļu ziņā kontrastējoši piemēri.

4. Mūzika un sabiedrība (6% no kopējā mācību stundu skaita)

4.1. Mūzika un ekonomika

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst jēdzienus “komercmāksla” un “komercmūzika”.	Izprot mūziku kā precī, zina autortiesību aizsardzības likumus. Iepazīst reklāmās lietotos mūzikas līdzekļus (klasiskās mūzikas fragmenti, reklāmām komponēta mūzika un speciālie skaņu efekti).	Analizē un vērtē dažādu televīzijas un radio reklāmu muzikālo noformējumu. Izveido savu muzikālo radioreklāmu kādai precei, sarīkojumam vai darba piedāvājumam.

Ieteicamie resursi

Televīzijas un radio muzikālās reklāmas.

4.2. Mūzika, politika un ideoloģija

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Izprot mūzikas lomu valsts un varas simbolizēšanā (himna, ceremoniju mūzika, militārie signāli un parādes marši).	Pamato mūzikas valodas īpatnības patriotiskās mūzikas raksturīgākajos žanros.	Dzied patriotiskās dziesmas. <i>Izsaka savu viedokli par mūzikas nozīmi politikā.</i>

Ieteicamie resursi

Tev mūžam dzīvot Latvija. Latviešu komponistu patriotiskā mūzika: Liepājas simfoniskais orķestris, Valsts Akadēmiskais koris “Latvija”, diriģents Imants Resnis. [CD] – Rīga: UPE TT, 2007; Zigmārs Liepiņš “Trīs zvaigznes”.

4.3. Sakrālā mūzika

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst sakrālās mūzikas attīstību.	Zina galvenos sakrālās mūzikas veidus. Zina pazīstamākos sakrālās mūzikas latīņu apzīmējumus: <i>Gloria, Credo, Ave Maria, Te Deum</i> .	Klausās un analizē dažādus mūzikas paraugus. Dzied reliģiska satura dziesmas.

Ieteicamie resursi

Latviešu un ārzemju komponistu sakrālās mūzikas piemēri: Andrejs Jurjāns “Garīgā kantāte”; Lūcija Garūta “Lūgšana” no kantātes “Dievs, Tava zeme deg”, Romualds Jermaks “Missa solemnis”, Džuzepe Verdi “Rekviēms”.

5. Tradicionāla mūzika (14% no kopējā mācību stundu skaita)

5.1. Tradicionālā mūzika Baltijā

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Izprot tradicionālās mūzikas būtību. Iepazīst latviešu, lietuviešu un igauņu tautas tradīcijas, ieražas un tautas tērpus. Iepazīst tradicionālās mūzikas vietu mūsdienu sabiedrībā.	Salīdzina latviešu, lietuviešu un igauņu tautas mūzikas instrumentus, tradicionālās mūzikas vokālos un instrumentālos žanrus. Klausās un analizē Baltijas tautu instrumentālās mūzikas paraugus.	Dzied dažādu žanru latviešu, lietuviešu un igauņu tautasdziesmas. Improvizē latviešu tradicionālās mūzikas raksturīgākajos žanros.

Ieteicamie resursi

Dažādas latviešu, lietuviešu un igauņu tautasdziesmas un instrumentālās mūzikas piemēri.

5.2. Tradicionālā mūzika Eiropā

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst Baltijas kaimiņzemju un citu Eiropas tautu mūzikas tradīcijas (pēc pedagoga izvēles).	Vērtē dažādām etniskām un valodu grupām piederošu tautu mūzikas atšķirības. Salīdzina senā un vēlīnā slāņa muzikālo folkloru.	Dzied dažādu tautu dziesmas, arī oriģinālvalodā. Improvizē dziesmām pavadījumus, izmantojot skaņu rīkus.

Ieteicamie resursi

Ungāru melodijas tradicionālā izpildījumā, Ferencs Liszt, Bēlas Bartoka skaņdarbi vai krievu tautasdziesmas, Modesta Musorgska, Rodiona Ščedrina skaņdarbi.

5.3. Tradicionālā mūzika Āzijā

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst Āzijas (Ķīnas, Japānas, Indijas) tautu raksturīgākās muzicēšanas tradīcijas.	Iepazīst dažādu Āzijas tautu savdabīgākos instrumentālās mūzikas un vokālās intonēšanas veidus, piemēram, rīkles dziedāšanu. Iepazīst Indijas rāgas pamatprincipus.	Klausās un salīdzina dažādu Āzijas reģionu tautu mūzikas piemērus. Improvizē pentatonikā solo un ansablī.

Ieteicamie resursi

Avramecs, B., Muktupāvels, V. *Mūzikas instrumentu mācība. Tradicionālā un populārā mūzika.* – Rīga: Musica Baltica, 1997.
Bārbera, N., Mjūra, M. *Mūzikas pasaule: enciklopēdija.* – Rīga: Zvaigzne ABC, 1995.

5.4. Tradicionālā mūzika Āfrikā

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst mūzikas nozīmi Āfrikas tautu rituālos.	Iepazīst afrikāņu raksturīgākos mūzikas instrumentus. Iepazīst bangu daudzveidīgās funkcijas Āfrikas tautu dzīvē.	Darbojas ar afrikāņu ritmiem – sacer un spēlē ritma partitūras.

Ieteicamie resursi

Avramecs, B., Muktupāvels, V. *Mūzikas instrumentu mācība. Tradicionālā un populārā mūzika.* – Rīga: Musica Baltica, 1997.
Bārbera, N., Mjūra, M. *Mūzikas pasaule: enciklopēdija.* – Rīga: Zvaigzne ABC, 1995.

5.5. Tradicionālā mūzika Amerikā un Austrālijā

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
\\zprot kultūrsituācijas savdabību Ziemeļamerikā un Latīņamerikā: dažādu nāciju un to tradīciju līdzāspastāvēšanu un savstarpējo mijiedarbi.	Iepazīst indiāņu mūzikas tradīcijas, rituālu dziesmas un dejas. Salīdzina balto imigrantu mūzikas tradīcijas ar afroamerikāņu mūzikas tradīcijām. Zina spiričuela un blūza pamatelementus.	Dzied spiričuelu un/vai blūzu, pavadījumam izmantojot burtu apzīmējumus. Klausās un dejo Latīņamerikas populārākās dejas. <i>Izsaka savu viedokli par tradicionālās mūzikas nozīmi Latvijā un pasaulē.</i>

Ieteicamie resursi

Avramecs, B., Muktupāvels, V. *Mūzikas instrumentu mācība. Tradicionālā un populārā mūzika.* – Rīga: Musica Baltica, 1997.

Grauzdiņa, I., Siliņš, Ē. *Mūzika 9.–12. klasei.* – Rīga: Zvaigzne ABC, 1998.

Spensa, K. *Mūzika: enciklopēdija.* – Rīga: Zvaigzne ABC, 1995.

Latīņamerikas standartdejas.

6. Mūzikas stili, žanri un stilistika (39% no kopējā mācību stundu skaita)

6.1. Mūzikas stili

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Zina akadēmiskās mūzikas vēsturiskās attīstības laikmetus un stilus. Zina katra mūzikas vēsturiskā laikmeta aptuveno hronoloģiju un ievērojamākos komponistus.	Izprot stila jēdziena lietojumu sadzīvē un mākslā. Zina stila jēdziena dažādo lietojumu mūzikā: komponista individuālais stils, nacionālais stils, vēsturiskais stils.	Klausās, dzied un nosaka dažādu vēsturisko stilu tipiskus mūzikas piemērus. Papildina mūzikas demonstrējumu ar atbilstošiem attiecīgo laikmetu vizuāliem materiāliem.

Ieteicamie resursi

Dažādu mūzikas vēsturisko stilu tipiski piemēri.

6.2. Mūzikas žanri

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst mūzikas žanru klasifikāciju: <ul style="list-style-type: none">• pēc izpildītāju sastāva;• pēc izpildīšanas apstākļiem;• pēc mūzikas funkcijas dzīvē.	Zina un nosaka raksturīgākos sadzīves mūzikas žanrus.	Klausās un dzied dažādu žanru mūzikas paraugus, atrod tiem vietu žanru sistēmā. Praktiski darbojas ar žanra elementiem, piemēram, latviešu folklorai tipiskiem līgotņu un teikto dziesmu modeļiem.

Ieteicamie resursi

Dažādu mūzikas žanru tipiski paraugi.

Wolfgang Amadejs Mocarts “Rondo alla turca”, Modests Musorgskis dziesmas no cikla “Bērnistaba”, skaņdarbi no cikla “Izstādes gleznas”, Jurjānu Andrejs kantāte “Tēvijai”, Jāzeps Vītols skaņdarbs klavierēm “Viļņu dziesma”.

6.3. Vokālā mūzika

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
<p>Zina vokālās mūzikas iedalījumu pēc dažādiem kritērijiem:</p> <ul style="list-style-type: none">• pēc izpildītāju sastāva,• pēc žanriem,• pēc satura. <p>Iepazīst Latvijas un pasaules ievērojamāko dziedoņu balsis.</p>	<p>Zina cilvēka balss tipus, paveidus, kora tipus un veidus; atšķir tos mūzikas ierakstos.</p> <p>Izprot dzejas vārda, melodijas un pavadījuma mijiedarbi vokālajā mūzikā.</p>	<p>Dzied vokālās mūzikas piemērus.</p> <p>Veido dziesmu pavadījumus.</p> <p><i>Apzinās balss tembra nozīmi muzikālā tēla veidošanā.</i></p>

Ieteicamie resursi

Pazīstamākās latviešu solo, ansambļu un kora dziesmas.

6.4. Instrumentālā mūzika

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
<p>Zina instrumentālās mūzikas žanru iedalījumu:</p> <ul style="list-style-type: none">• pēc izpildītāju sastāva;• pēc ansambļu tipiem;• pēc žanriem. <p>Iepazīst dažus ievērojamākos Latvijas un pasaules atskaņotājmāksliniekus, klausoties skaņdarbus.</p>	<p>Zina simfoniskā orķestra instrumentu grupas un to pamatinstrumentus; pēc skanējuma atšķir orķestra un ansambļa tipus, raksturīgākos instrumentus.</p>	<p>Iepazīst, analizē un vērtē instrumentālās mūzikas piemēru izlasi.</p> <p>Iepazīst mūzikas instrumentus darbībā – vēro spēles paņēmienus, vērtē to skanējumu.</p> <p><i>Izsaka savu viedokli par sev nozīmīgākajiem Latvijas un pasaules atskaņotājmāksliniekiem.</i></p>

Ieteicamie resursi

Latviešu un pasaules mūzika Latvijas mākslinieku atskaņojumā.

6.5. Vokāli instrumentālā mūzikā

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst vokāli instrumentālo žanru nozīmi reliģiska un patriotiska satura mūzikā. Zina Latvijas profesionālos korus, ievērojamākos amatierkoros, izcilākos diriģentus; novērtē viņu ieguldījumu Dziesmu svētku tradīcijas turpināšanā.	Iepazīst vokāli instrumentālo žanru mūsdienīgās versijas rokmūzikā. Klausās Dziesmu svētkos izpildītās kantātes, analizē to mūzikas valodu.	Dzied dziesmas no Dziesmu svētku vokāli instrumentālās mūzikas repertuāra. <i>Izsaka savu viedokli par Dziesmu svētku nozīmi Latvijas un pasaules kultūras mantojuma saglabāšanā.</i> <i>Pilnveido savas individuālās muzikālās spējas, dziedot dziesmas no Dziesmu svētku repertuāriem.</i>

Ieteicamie resursi

Latviešu un pasaules mūzika Latvijas mākslinieku atskaņojumā.

6.6. Skatuves mūzika

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Zina skatuves mūzikas žanru iedalījumu. Zina nosaukt izcilākos operu komponistus – dažādu nacionālo skolu pārstāvjus – un viņu nozīmīgākās operas.	Zina operas un baleta žanru pamatelementus. Analizē skatuves varoņu muzikālos raksturojumus ārijās un ansambļos.	Dzied operu, operešu un mūziklu populārākās melodijas. Dzied dziesmas no latviešu autoru muzikālajām izrādēm, veido tām instrumentālus pavadījumus ar klasē pieejamiem instrumentiem. Salīdzina un analizē skatuves darbus dažādās interpretācijās. <i>Izsaka savu viedokli par viena skatuves darba dažādām interpretācijām.</i>

Ieteicamie resursi

Skatuves darbu atsevišķu dziedājumu, plašāku skatu vai fragmentu montāžas iepazīšana videoversijā.

6.7. Mūzika kino un televīzijas raidījumos

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst mūzikas funkciju daudzveidību kinomākslā un televīzijas raidījumos.	Analizē vizuālā un audiālā aspekta attiecības kinomākslā (mūzika emocionāli paspilgtina varoņu pārdzīvojumus, papildina vai komentē sižeta risinājumu, informē skatītāju par to, kas nav redzams ekrānā).	Analizē dažādu televīzijas raidījumu muzikālo noformējumu. Dzied dziesmas no latviešu kinofilmām. <i>Izsaka savu viedokli par kino mūziku.</i>

Ieteicamie resursi

Kinofilmu un televīzijas izrāžu fragmentu iepazīšana videoversijā.

6.8. "Jaunās mūzikas" virzieni 20. un 21. gadsimtā

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst mākslas virzienu daudzveidību 20. un 21. gadsimta mūzikā.	Iepazīst 20. gadsimta jaunās kompozīcijas tehnikas. Iepazīst "Jaunajā mūzikā" lietotos netradicionālos skaņveides paņēmienus, piemēram, cilvēka balss daudzveidīgu izmantojumu.	Klausās un analizē dažu interesantāko "Jaunās mūzikas" stila virzienu skaņdarbus, tai skaitā latviešu autoru sacerējumus. Izdomā savas skaņu gleznas, izmantojot netradicionālos skaņveides paņēmienus, iestudē tās klasē.

Ieteicamie resursi

Džona Keidža, Džačinto Šelsi, Sofijas Gubaiduļinas, Pētera Vaska skaņdarbu fragmenti.

6.9. Mūzika un redzamā pasaule

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst mūzikas iespējas radīt asociatīvus priekšstatus par redzamo pasauli. Meklē mūzikas un vizuālās mākslas kopīgos izteiksmes līdzekļus.	Salīdzina mūzikas un vizuālās mākslas līdzīgos izteiksmes līdzekļu (krāsa, kolorīts, līnija, ritms, perspektīva, kompozīcija) lietojumu. Zina raksturīgākos mūzikas un vizuālās mākslas kopīgos žanrus (ainava, portrets, noskaņu glezna, dažkārt arī skice, etīde, akvarelis).	Veido savas skaņu ainavas, izmantojot tajās paņēmienus, kas rada telpiskus efektus, perspektīvas ilūzijas un priekšstatu par sasaukšanos.

Ieteicamie resursi

Orlando di Laso madrigāls “Atbalss”, Roberta Šūmaņa klavierminiātūru muzikālie portreti, kā arī rudens ainava latviešu glezniecībā un Jāņa Ivanova kora “Vokalizēs”.

6.10. Mūzika, kustība un deja

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Salīdzina mūzikas, ritmikas un deju mākslas izteiksmes līdzekļus. Meklē mūzikas un horeogrāfijas kopīgos izteiksmes līdzekļus.	Salīdzina dažādu tautu raksturīgākās dejas un deju dziesmas.	Praktiski izmēģina ar žestiem un ķermeņa kustībām pantomīmas veidā izteikt dažādus emocionālos stāvokļus, piemēram, mīlestību, maigumu, dusmas, izmisumu, draiskulību, prieku. Veido atskaņotās mūzikas raksturam atbilstošas kustību etīdes, izmantojot ritmikas elementus.

Ieteicamie resursi

Mūzikas piemēri, kas atspoguļo viena horeogrāfiskā žanra dzīvi dažādās situācijās, piemēram, “Decembris” no Pētera Čaikovska cikla “Gadalaiki”, Emīla Dārziņa “Melanholiskais valsis”, Žana Sibēliusa “Skumjais valsis”, 2. daļa no Hektora Berlioza “Fantastiskās simfonijas”.

6.11. Mūzika un literārais vārds

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Salīdzina mūzikas un literatūras izteiksmes līdzekļus. Meklē mūzikas un literatūras saskarsmes punktus.	Zina nosaukt žanrus, kur literatūra sadarbojas ar mūziku. Iepazīst raksturīgākos mūzikas un literatūras kopīgos žanrus (poēma, balāde, oda, dažkārt arī novele, pasaka, teiksma).	Klausās un analizē balādes žanra skaņdarbus, salīdzina ar balādes žanra specifiku literatūrā. Prot atlasīt skaņu ierakstus literāri muzikālam sarīkojumam vai literatūras stundai.

Ieteicamie resursi

Frideriks Šopēns Trešā balāde klavierēm, Alfrēds Kalniņš Balāde klavierēm, Jāzepa Vītola kora balādes.

7. Populārā un džeza mūzika (26% no kopējā mācību stundu skaita)

7.1. Populārās mūzikas fenomens: populārās mūzikas īpašības un funkcijas

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Vērtē populārās (izklaides) mūzikas funkcijas cilvēka dzīvē un sabiedrībā kopumā.	Pamato izklaides žanru mūzikas valodas tipiskās īpašības.	Klausās, salīdzina un vērtē dažādu laikmetu un žanru izklaidējošās mūzikas paraugus.

Ieteicamie resursi

Hanss Leo Haslers “Deja un dziesma”, Johans Štrauss jaun. “Pie skaistās, zilās Donavas”, EMINEM, Ozols, sadzīves dziesmas (“Pie Dzintara jūras”).

7.2. Eiropas populārās mūzikas attīstības tendences no viduslaikiem līdz 19. gadsimta beigām

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst populārās mūzikas dažādās izpausmes formas Eiropas valstu vēsturē.	Iepazīst viduslaiku pilsētas mūzikas laicīgos žanrus; analizē to mūzikas izteiksmes līdzekļus. Iepazīst 19. gadsimta Eiropas populāro mūziku.	Klausās un dzied dažādu laikmetu populāras sadzīves melodijas.

Ieteicamie resursi

Djego Pisadors “Pavana”, Johans Štrauss jaun. “Trič-trač polka”.

7.3. 20. gadsimta pirmās puses populārās mūzikas virzieni, žanri un stili

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst populārās mūzikas jaunus žanrus, kas radušies 20. gadsimta pirmajā pusē.	Iepazīst dažādu populārās mūzikas jauno žanru, piemēram, šansona, šlāģera, muzikla, tipiskos izteiksmes paņēmienus.	Dzied populāras 20. gadsimta pirmās puses operešu, filmu, sadzīves dziesmu un šlāģeru melodijas.

Ieteicamie resursi

Johans Štrauss jaun. “Sikspārnis”, Ričards Rodžerss “Mūzikas skaņas”, franču šansoni.

7.4. Džeza mūzikas specifika un stili

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Salīdzina džeza mūziku un muzicēšanas veidu ar citu nozaru mūziku – tradicionālo, akadēmisko, populāro; pamato džeza specifiku. Iepazīst vadošos Latvijas un pasaules džeza mūziķus.	Iepazīst džeza mūzikas būtību, novērtē spontānās iedvesmas un profesionālās meistarības mijiedarbi džeza skaņdarbos un improvizācijās. Iepazīst džeza galvenos stilus.	Dzied populārākās džeza tēmas – standartus – un spēlē džeza mūzikas raksturīgākās ritmiskās struktūras.

Ieteicamie resursi

Skots Džoplins “Regtains”, Lūiss Ārmstrongs, Čārlzs Pārkers “Parkers Mood”, Djūks Elingtons “Vientulība”, Horass Silvers “Silver’s Blue”, Džordžs Gēršvins “Summertime”.

7.5. Rokmūzikas specifika un stili

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Izskaidro rokmūzikas rašanās sociālos apstākļus, pamato tās popularitātes iemeslus jaunatnes vidū. Iepazīst vadošos Latvijas un pasaules rokmūzikas pārstāvjus.	Iepazīst rokmūzikas galvenos stilus.	Dzied pazīstamākās rokmūzikas tēmas un spēlē rokmūzikas raksturīgākās pavadījuma ritma formulas.

Ieteicamie resursi

Rokgrupas “The Beatles” dziesma “Yesterday”, Elvisa Preslija dziesma “Can’t Help Falling in Love”, rokgrupas “Genesis” dziesma “Deep”.

7.6. Popmūzikas specifika un stili

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Izprot popmūzikas specifiku, nosaka tās vietu cilvēka garīgo vērtību sistēmā. Iepazīst vadošos Latvijas un pasaules popmūzikas pārstāvjus.	Iepazīst popmūzikas galvenos stilus un žanus. Analizē ziņģes un šlāģera mūzikas valodas raksturīgākās iezīmes.	Dzied popmūzikas melodijas, veido tām instrumentālā pavadījuma aranžējumus, izmantojot instrumentus.

Ieteicamie resursi

Alfrēds Vinters, brāļi Laivenieki, Raimonds Pauls.

7.7. Tehnomūzika

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst tehnomūzikas specifiku, tās tiešo saikni ar mūzikas radīšanas tehnoloģijas straujo attīstību mūsdienās.	Iepazīst tehnomūzikai raksturīgos izteiksmes līdzekļus.	Praktiski izmēģina vienkāršākos tehnomūzikas radīšanas paņēmienus, darbojoties ar sintezatoru un datoru.

Ieteicamie resursi

Detroitas tehno leģenda Džefs Milss “Medium”, grupa “100. debija”, Dāvids Geta “The World’ is Mine”.
Sintezators, dators.

7.8. Mūzikas globalizācija (*World Music*)

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Analizē jēdzienus “mūzikas globalizācija” un “pasaulē mūzika” (<i>World Music</i>).	Iepazīst vadošos <i>World Music</i> virziena pārstāvjus Latvijā un pasaulē.	Sacer savas kompozīcijas, lietojot dažādu mūzikas stilu un virzienu izteiksmes līdzekļu apvienojumu. <i>Interesējas par aktualitātēm mūzikā Latvijā un pasaulē.</i>

Ieteicamie resursi

Grupa “Iļģi”, grupa “Prāta vētra”, grupa “A-Eiropa”. Sintezators, dators.

7.9. Mūsdienu tehnoloģijas populārajā mūzikā

Sasniedzamais rezultāts

Mūzika – kultūras sastāvdaļa	Mūzikas valoda	Radošā darbība
Iepazīst mūsdienu tehnoloģijas piedāvājumu mūzikas radīšanā, ieskaņošanā un atskaņošanā. Zina par mūzikas datorprogrammu veidiem un iespējām.	Iepazīst dažas populārākās programmas un to piedāvātās iespējas.	Darbojas ar dažādām mūzikas programmām.

Ieteicamie resursi

Mūzikas datorprogrammas, piemēram, programma *Sound Forge*, daudzkanālu skaņas ierakstu programmas – *Cubase*, *Cakewalk Pro Audio*, *Nuendo*, *Acid Pro-Multi-track music programs*, MIDI programmas – *Cakewalk*, *Acid Pro 4*, *Cubase*, *Nuendo*, nošu rakstīšanas programmas – *Sibelius*, *Finale*, *Encore*. Sintezators, dators.

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Īstenojot programmu, attiecībā uz vērtēšanu jāievēro Ministru kabineta noteikumos par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu noteiktie izglītojamo iegūtās vispārējās vidējās izglītības vērtēšanas pamatprincipi un kārtība.

Vērtēšanas organizētājs un vērtētājs:

- atbilstoši vērtēšanas mērķim izmanto diagnosticējošo, formatīvo un summatīvo vērtēšanu;
- izvēlas piemērotāko vērtēšanas vietu mācību procesā (ievadvērtēšana, kārtējā vērtēšana un nobeiguma vērtēšana);
- izmanto daudzveidīgas vērtēšanas formas un metodiskos paņēmienus;
- izvēlas vērtēšanas saturu atbilstoši mācību priekšmetā noteiktajam izglītojamā sasniedzamajam rezultātam;
- nosaka vērtēšanas kritērijus un izmanto pārbaudes darba mērķim atbilstošu vērtējuma atspoguļošanas veidu.

	Diagnosticējošā vērtēšana	Formatīvā vērtēšana	Summatīvā vērtēšana
Vērtēšanas uzdevumi	Noteikt izglītojamā iepriekš apgūtās zināšanas, prasmes un attieksmes mācību procesa plānošanai un uzlabošanai – turpmāko mācību mērķu precizēšanai, mācību uzdevumu izvēlei, satura sakārtošanai.	Dot iespēju izglītojamajam noteikt mācību sasniegumus attiecībā pret būtiskākajiem programmā formulētajiem sasniedzamajiem rezultātiem, lai tos uzlabotu. Veicināt izglītojamā atbildību un motivāciju, iesaistot viņus vērtēšanas procesā. Veicināt mācību procesa uzlabošanu.	Noteikt izglītojamā mācību sasniegumus, lai konstatētu apgūtās zināšanas, prasmes un attieksmes vērtējuma izlikšanai. Summatīvās vērtēšanas rezultātus var izmantot arī formatīviem mērķiem (informācijai par mācību mērķu un uzdevumu sasniegšanu, mācību procesā izmantoto metožu izvērtēšanai, lēmuma pieņemšanai par turpmāko darbu).
Vieta mācību procesā (norises laiks), biežums	Ievadvērtēšanu ieteicams veikt mācību kursa, mācību gada vai temata sākumā.	Kārtējo vērtēšanu veic mācību procesa laikā. Pedagoģs to organizē pēc nepieciešamības.	Nobeiguma vērtēšanu veic katra temata noslēgumā, nepieciešamības gadījumā apvienojot nelielus tematus vai apjomīgākos tematus sadalot sīkāk. Var izmantot mācību gada, izglītības pakāpes beigās.

	Diagnosticējošā vērtēšana	Formatīvā vērtēšana	Summatīvā vērtēšana
Vērtēšanas saturs	Saturu veido iepriekšējā mācību procesā apgūtās zināšanas, prasmes, attieksmes, kas būtiski nepieciešamas turpmākā mācību satura apgūvē.	Saturu veido būtiskākie izglītojamajam sasniedzamie rezultāti (zināšanas, prasmes, attieksmes) temata apguves laikā.	Saturu veido izglītojamajam sasniedzamie rezultāti (zināšanas, prasmes, attieksmes) temata nobeigumā. Izglītojamajam iespējams savus mācību sasniegumus demonstrēt dažādos izziņas līmeņos.
Vērtēšanas formas	Izmantojamas daudzveidīgas vērtēšanas formas: mutvārdu, rakstiskas, praktisku prasmju, kombinētas; individuāla vai kolektīva snieguma; vērtēt iespējams gan ar objektīvi, gan subjektīvi vērtējamiem uzdevumiem.		
Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Vingrinājumi, saruna, aptauja, tests, u. tml.	Mācību rezultātu pārbaudīšanai galvenokārt izmanto tādas pašas metodes un paņēmienus kā mācību procesā. Dziedāšana pēc dzirdes, dziedāšana pēc notīm, improvizācija, mūzikas instrumenta spēle, saruna, aptauja, demonstrējums, vizualizēšana, eseja, diskusija, mājas darbs u. tml.	Mutvārdu, rakstveida, vai kombinēts pārbaudes darbs, referāts, individuāls vai grupas projekts u. tml.
Vērtētājs	Pedagogs/izglītojamais atbilstoši izstrādātajiem vērtēšanas kritērijiem.	Pedagogs/izglītojamais atbilstoši izstrādātajiem vērtēšanas kritērijiem.	Pedagogs atbilstoši izstrādātajiem vērtēšanas kritērijiem.
Vērtēšanas kritēriji, to izveide	Kritēriji nepieciešami vērtējuma objektivitātes nodrošināšanai. Kritērijus izstrādā pedagogs atbilstoši izvēlētajām vērtēšanas formām un metodiskajiem paņēmieniem. Kritēriju izstrādāšanā var iesaistīt izglītojamos, lai pilnveidotu vērtēšanas un pašnovērtēšanas prasmes. Pedagogs iepazīstina izglītojamos ar vērtēšanas kārtību.		
Vērtējuma atspoguļošana	Vērtējums ieskaitīts/neieskaitīts.	Vērtējums ieskaitīts/neieskaitīts.	Pedagogs vērtē 10 ballu skalā un to dokumentē.

Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums

Mācību līdzekļi

1. Mācību literatūra

1.1. Izglītības un zinātnes ministrijas apstiprinātā mācību literatūra mācību priekšmetā “Mūzika” (publicēta internetā ISEC mājaslapas sadaļā “Mācību literatūra”);

1.2. papildu literatūra: izglītojamajiem vai pedagogiem domātā mācību vai metodiskā literatūra, kuru nav apstiprinājusi Izglītības un zinātnes ministrija, bet kuru var izmantot kā papildu literatūru atsevišķu standartā noteikto pamatprasību apguvei vai mācību sasniegumu pārbaudei attiecīgajā mācību priekšmetā: uzdevumu krājumi, hrestomātijas, izdales materiāli u. tml.;

1.3. uzziņu literatūra: vārdnīcas, enciklopēdijas, kora antoloģijas u. tml. izdevumi;

1.4. periodiskie izdevumi;

1.5. interneta resursi.

2. Uzskates un tehniskie līdzekļi, iekārtas

2.1. uzskates līdzekļi: tabulas (piemēram, pakāpju tabulas), plakāti, audiovizuālie mācību līdzekļi, mākslas darbu reprodukcijas, attēli, izdales materiāli (ritma kartītes u. tml.);

2.2. tehniskie līdzekļi un iekārtas: tāfele ar nošu līnijām, dators ar interneta pieslēgumu, projektors, atskaņotājs, magnetofons, videomagnetofons, televizors, kodoskops, mūzikas instrumenti (klavieres, skolas instrumentārijs – ksilofons, metalofons, trijstūris, kociņi, marakass).

Mācību metodes un muzikālas darbības veidi

Nosauktajām mācību metodēm ir ieteikuma raksturs. Metožu izvēli nosaka mācību satura apguves mērķis un uzdevumi. Svarīga ir izvēlēto metožu daudzveidība, kas padara mācību procesu interesantāku gan pedagogiem, gan izglītojamajiem, kuru mācīšanās stili ir atšķirīgi. Programmā galvenā uzmanība veltīta tām metodēm, kuras ir aktuālas vidusskolā.

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Apskats	Apskats ir plašs informācijas izklāsts par kādu konkrētu tēmu. Apskatu var veidot gan pedagogs, gan izglītojamie. Apskats ir informācijas sniegšanas metode. Apskats var būt kā lekcija vai stāstījums.	Pedagogs rosina uzzināt par skaitļu simbolisko nozīmi reliģijā un noskaidrot, kuriem skaitļiem latviešu folklorā tiek piedēvēta maģiska nozīme. (Tēma 3.2.)
Darbs ar tekstu: <ul style="list-style-type: none"> • izprotošā lasīšana; • galveno domu meklēšana tekstā; • tēžu veidošana; • plāna veidošana; • konspekts u. c. 	Izglītojamais iepazīstas ar pedagoga piedāvāto vai paša izvēlētu tekstu, iegūst informāciju, veido jautājumus vai analizē, atbild uz jautājumiem atbilstoši mācību uzdevumam.	Izglītojamie izlasa materiālu “Akadēmiskās mūzikas žanri” un sakārto tekstu tēžu veidā. (Tēma. 6.2.) Izglītojamie strādā ar enciklopēdiju “Pasaules reliģijas”. Uzdevums – veidot konspektu par dažādu reliģiju mūzikas tradīcijām. (Tēma 2.2.)
Demonstrējums	Pedagogs vai izglītojamie rāda vai atskaņo materiālu, kas iepazīstina ar kādu informāciju, kādu fenomenu. Vajadzības gadījumā stāsta vai komentē. Esošo informāciju var piedāvāt citādākā veidā.	Pirms mācību filmas noskatīšanās par komponistu J. Cimzi pedagogs akcentē galvenos jautājumus, uz kuriem jāvērs pastiprināta uzmanība filmas skatīšanās laikā. Demonstrē filmu. (Tēma 6.3.) Pēc ievadsarunas pedagogs dod klausīšanās vai skatīšanās uzdevumu un demonstrē skaņdarbu.

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Diskusija	<p>Pedagogs vai izglītojamais piedāvā apspriešanai kādu problēmjautājumu. Izglītojamie (grupa vai visa klase) iepazīstas ar tematu, sagatavojas, izstrādājot savu viedokli, un iesaistās diskusijā, argumentēti aizstāvot savu viedokli.</p> <p>Diskusijas var būt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • starppersonu diskusijas; • starpgrupu diskusijas; • 6 x 6 diskusija; • plenārdiskusija (podī diskusija, publikas diskusija); • koncentrisko apļu diskusija. <p>Diskusijas var būt gan vadītas, gan nevadītas. Vadītājs šajās diskusijās vairāk nosaka laika limitu. Vadītājs var būt gan pedagogs, gan izglītojamie. Vadītājam labi jāorientējas konkrētajā jautājumā. Diskusijas vadītājs neuzspiež savu viedokli un nekomentē citu teikto.</p> <p>Diskusijas beigās var nonākt pie viena kopīga viedokļa vai arī saglabāt viedokļu daudzveidību.</p>	<p>Apspriešanas temats: “Tautas mūzikas saglabāšanas un attīstīšanas nepieciešamība mūsdienās”. Iespējamie risinājumi. Izglītojamie strādā grupās un vienojas par iespējami labāko tautas mūzikas saglabāšanas un attīstīšanas variantu. (Tēma 5.1.)</p>

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Dziedāšana pēc dzirdes	Izglītojamie noklausās dziesmu un iemācās dziedāt pēc dzirdes.	<p>Būtiski ievērot mācīšanas secību un priekšnosacījumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ievadsaruna – ieinteresē izglītojamos par mācāmo dziesmu; • dziesmas priekšnesums – pedagogs vai izglītojamais emocionāli nodzied dziesmu; • saruna par noklausīto; • dziesmas mācīšanās – pedagogs atkārtoti nodzied, tad atkarībā no dziesmas sarežģītības pakāpes māca dziesmu pa frāzēm, teikumiem. Dziesmas mācīšanas laikā vairākkārtīgi atkārtoti grūtākās frāzes un teikumus, lai nostiprinātu dziedāšanas iemaņas; • priekšnesums. (Tēma 4.2.)
Dziedāšana pēc notīm	Izglītojamie pedagoga vadībā pēc nošu raksta reproducē melodiju, aktualizējot apgūtos mūzikas valodas elementus.	<p>Mācīšanās secība:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dziesmas (vai vingrinājuma) analīze; • dziesmas ritmizēšana; • solfedžēšana; • dziedāšana ar tekstu.
Eseja	Pedagogs aicina izglītojamos pēc noteiktas struktūras veidot rakstu darbu (pārspriedumu, apceri u. c.) par noteiktu tematu. Izglītojamie individuāli vai grupā raksta, ievērojot noteikto darba struktūru un tematisko izklāsta veidu, izsakot savas domas un attieksmi.	Izglītojamie raksta eseju “Noskaņas” par noklausītajiem skaņdarbiem – Ž. Sibēliusa “Skumjo valsi” un E. Dārziņa “Melanholisko valsi”. (Tēma 6.10.)

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Ilustrēšana	Uztvertās informācijas attēlošana citādā veidā. Ja informācija ir iegūta verbāli, tad var zīmēt vai veidot tabulu, ilustrēt var arī ar skaņām, kustībām utt.	Klasē noklausītu skaņdarbu attēlo ar kustībām vai zīmējumu.
Improvizācija	Izglītojamo radošā darbība, kad mūzikas sacerēšana norit vienlaikus ar atskaņojumu. Mācību stundā izmantota vokālā, instrumentālā, ritma un muzikāli ritmisko kustību improvizācija.	Ar balsi atveido raksturīgākās muzikāli retoriskās figūras: nopūtu, izsaucienu, jautājuma intonācijas. (Tēma 2.3.) Improvizācija mūzikā. Sacerēt V. A. Mocarta stilā (jāzina tā laika komponista mūzikas sacerēšanas stils un tad jāmēģina sacerēt mūzika). (Tēma 6.1.)
Jautājumi	Pedagogs vai izglītojamie mutvārdos vai rakstveidā uzdod jautājumus cits citam par noteiktu tematu. Jautājumiem jābūt skaidriem, konkrētiem. Tie var būt gan katehētiski (reproduktīvi), gan problēmjautājumi, taču atbildes tiek dotas uzreiz pēc to saņemšanas.	Pedagogs uzdod jautājumu: “Ko mēs zinām par latviešu literātu ieguldījumu skaņdarbu tapšanā?”. Izglītojamie savstarpēji noskaidro dziesmu tekstu autorus, apmainās ar informāciju par tiem latviešu literatūras paraugiem, kuri izmantoti operu, baletu libretu un programmatisku darbu sižetiem. (Tēma 6.11.)
Mūzikas instrumentu spēle	Izglītojamie muzicē individuāli, grupā, ansambļos vai visa klase kopā, izmantojot: <ul style="list-style-type: none"> • “skanošos žestus”; • skaņu rīkus un klasē esošos mūzikas instrumentus. 	Izglītojamie izpilda popmūzikai raksturīgākās ritma struktūras. (Tēma 7.2.)
Pārrunas	Pedagogs vai izglītojamais uzdod jautājumus un vada sarunu, vadoties no saņemtajām atbildēm. Pārējie izglītojamie iesaistās sarunās atbilstoši pedagoga izvirzītajiem noteikumiem.	Pēc dziesmu noklausīšanās salīdzina Aspazijas dzejoļa oriģinālu “Mēness starus stīgo...” (t. i. Mirdzas dziesma no lugas “Vaidelote”) teksta muzikālo interpretējumu J. Vītola, E. Dārziņa, E. Melngaiļa dziesmās. (Tēma 6.3.)

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Prātavētra	<p>Tiek izvirzīts viens jautājums vai viens temats un izglītojamie īsā laikā ģenerē spontānas idejas jautājuma vai temata sakarā. Visas šīs idejas tiek fiksētas, nevienu ideju nedrīkst noraidīt. Nepieciešams, lai visi maksimāli iesaistītos. Prātavētras pamatjēga ir ideju meklēšana.</p> <p>Prātavētras laikā iegūtās idejas var sagrupēt. Izveidojas problēmu jautājumi, līdz ar to var veidot projektu grupas. Prātavētra ir kā iesildošā metode pirms radoša darba.</p>	<p>Pedagogs jautā izglītojamajiem: “Kas ir džezs?”. Izglītojamie atbild. Saņemtās atbildes (dzīvesveids, mūzika, brīvība utt.) tiek sagrupētas. Parādās būtiskākais, noskaidrojot to, ko izglītojamie jau zina un ko gribētu uzzināt par džezu. (Tēma 7.4.)</p>
Projektu metode	<p>Pedagogs kopā ar izglītojamajiem formulē projekta mērķi, izveido darba grupas, sniedz atbalstu projekta izveidē.</p> <p>Izglītojamie grupā formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem pārējos.</p> <p>Noslēgumā izglītojamie piedalās darba prezentācijā, kurā iesaistās visi grupas dalībnieki. Prezentācijām ir jābūt strukturētai, viegli uztveramai, vizualizēta, veidota pēc dramaturģijas pamatprincipiem, un prezentācijā ir iesaistīti klausītāji. Pirms grupu uzstāšanās pedagogs dod skatīšanās un klausīšanās uzdevumu.</p> <p>Izglītojamais projekta darbu var veikt arī individuāli.</p> <p>Mūzikā projektu var īstenot gan praktiski, gan rakstveidā.</p>	<p>Projekta tēma: “Mana novada tautasdziesmas un to glabātāji”. (Tēma 5.1.)</p>
Spēles (didaktiskās spēles)	<p>Pedagogs vai izglītojamais ir sagatavojis tematiski atbilstošu spēli un iepazīstina ar tās noteikumiem. Izglītojamie iesaistās spēlē.</p>	<p>Klase sadalās komandās. Katra no komandām pēc kārtas cenšas atcerēties un nodziedāt dziesmu, kurā minēti skaitļa vārdi. (Tēma 3.2.)</p> <p>Izglītojamie veido ritma kartītes, savā starpā mainās un saliek ritma loto.</p>

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Spēles (lomu spēles)	Pedagogs rakstiski vai mutiski piedāvā skolēniem mācību situācijas aprakstu (to iespējams atveidot lomās). Izglītojamie iejūtas atveidojamajās lomās atbilstoši uzdevumam. Pārējie skolēni var vērot, pierakstīt un vērtēt, lai pēc situācijas izspēlēšanas piedalītos diskusijā.	Pedagogs jau iepriekš sagatavo un uzraksta uz lapiņas lomas uzdevumu vai raksturojumu. Izglītojamie, stāstot par kādu iedomātu grupas "Menueta" koncertu, iejūtas grupas solistu un mūziķu tēlā, kā arī pārstāv mūzikas kritiķus un žurnālistus. Katram žurnālistam ir sava loma: <ul style="list-style-type: none"> • iznīcina, neatzīst un meklē visur slikto, • slavē un cildina, • uzdod provokatoriskus jautājumus. Spēles noslēgumā noklausās kādu dziesmu no grupas repertuāra.